

การนิเทศครูให้ทำวิจัย (ในชั้นเรียน) บทบาทใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา

การวิจัยในชั้นเรียน เป็นนวัตกรรมการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากร โดยเฉพาะผู้สอนได้จัดทำวิจัยในชั้นเรียน ดังนั้น ผู้บริหารยุคใหม่จึงจำเป็นต้องฝึกทำความเข้าใจเรื่องของการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างจริงจัง เพราะเป็นบทบาทใหม่ที่ผู้บริหารควรให้ความสำคัญ โดยให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพพร้อมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยและใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนแต่ละระดับการศึกษาอย่างเหมาะสม

ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ หมวด ๑ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ.๒๕๕๔) มีความมุ่งหมายและหลักการตามมาตรา ๖ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ได้กำหนดกระบวนการเรียนรู้ไว้ว่า ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ การเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและประเทศชาติรวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเองมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และให้ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ในการจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัย จะเน้นทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมในแต่ละระดับการศึกษา รวมทั้งให้สามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้โดยจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ในส่วนของการประเมินผู้เรียนให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปกับกระบวนการ

เรียนการสอน และได้กำหนดให้มีการนำการวิจัยไปใช้ประโยชน์เพื่อการเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจนทำให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ครูผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เป็นการทำงานเชิงระบบที่ให้ประโยชน์และทำทนายครูให้แสดงความสามารถในการกระตุ้นผู้เรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากความอยากรู้และหากวิธีในการหาคำตอบแล้วลองสรุปอย่างมีเหตุผล น่าเชื่อถือ การได้ข้อค้นพบที่ชัดเจนจะบ่มเพาะนิสัยที่ดีมีเหตุผลและไม่เชื่อหรือหลงงมงายอะไรง่าย ๆ แต่จะสร้างกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบในสมอง โดยใช้วิธีสังเกต จดบันทึก และวิเคราะห์ จนได้ข้อมูลที่ยืนยันได้ว่าเป็นปัญหาหรือเป็นความต้องการที่แท้จริงเพื่อนำมาดำเนินการพัฒนาด้วยกระบวนการวิจัย ดังนั้น กระบวนการวิจัยและการจัดการเรียนรู้จะไม่แปลกแยกไปจากบทบาทหน้าที่ที่ครูปฏิบัติอยู่แล้ว

บทบาทของผู้บริหารกับการนิเทศครูให้ทำวิจัยในชั้นเรียน

ในอดีตที่ผ่านมาถ้าพูดถึงการนิเทศกับบทบาทหน้าที่การรับรู้ของครู หรือผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนจะบอกว่าเป็นหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ แต่ปัจจุบันมุมมองการศึกษานิเทศก์มีขอบข่ายที่กว้างขึ้นโดยให้ความสำคัญกับการนิเทศภายในมากขึ้น เนื่องจากสามารถดำเนินการได้อย่างใกล้ชิดและเป็นกัลยาณมิตร ตรงกับความต้องการของครู ตรงบริบทของงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ส่งผลกระทบต่อครู ทำให้ครูต้องปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและให้ใช้การวิจัยเป็นกระบวนการหลักในการพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งให้สามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้นั้น ได้ก่อให้เกิดความวิตกกังวลแก่ครูเป็นอย่างมาก เพราะครูส่วนใหญ่มักมองในแง่ลบเนื่องจากผู้รู้ด้านการวิจัยมักจะสนทนากันด้วยภาษาที่คนทั่วไปเข้าใจยาก ทำให้ครูส่วนใหญ่กลัวการวิจัยและปฏิเสธที่จะรับรู้ จึงเกิดความรู้สึกเป็นกังวลที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นครุนักวิจัย ในขณะที่เดียวกันก็เกิดความกังวลที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนักเรียนวิจัยไปด้วย กอปรกับเรื่องนี้ได้มีการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติว่าให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา ถึงแม้ว่าข้อกำหนดดังกล่าวไม่ได้ระบุว่าวิจัยอะไร แต่ก็สามารถใช้สามัญสำนึกคาดเดาได้ว่าต้องหมายถึงการวิจัยในชั้นเรียน เพราะถ้าไม่ใช่การวิจัยในชั้นเรียนแล้วจะไปพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและพัฒนาการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษาได้อย่างไร โดยนัยตามพระราชบัญญัติการศึกษาฉบับนี้บทบาทในการนิเทศเพื่อส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโดยตรงในฐานะหัวหน้าสถานศึกษาซึ่งผู้บริหารจะปฏิเสธบทบาทนี้ไม่ได้

การนิเทศให้ครูทำวิจัยชั้นเรียนจึงเป็นบทบาทใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องตระหนัก และรีบดำเนินการ

บทความฉบับนี้นำเสนอบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการนิเทศครูให้ทำวิจัยชั้นเรียน โดยสรุปประเด็นเป็น ๔ ประเด็น ได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นแรก เป็นผู้ให้ ได้แก่ การให้ความรู้พื้นฐานทางด้านการวิจัยแก่ครู เนื่องจากงานวิจัยในชั้นเรียนเป็นงานที่ค่อนข้างละเอียดอ่อน งานเทคนิคและวิธีการจัดการวิจัย จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ โดยเฉพาะในเรื่องการให้ความรู้พื้นฐานทางด้านการวิจัยแก่ครู จะช่วยให้ครูมีความรู้ความเข้าใจและมีเจตคติที่ดีต่อการวิจัย จะช่วยเอื้อประโยชน์ให้ครูเกิดความสนใจและต้องการที่จะทำวิจัยและนำความรู้จากการวิจัยไปใช้วิเคราะห์ปัญหา เทคนิคการสอน ตลอดจนเครื่องมืออุปกรณ์เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

ประเด็นที่สอง เป็นผู้สนับสนุน ได้แก่ การส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนที่ตนรับผิดชอบและนำผลการวิจัยไปใช้จริง หรือไม่ก็พยายามศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่มีการทำไว้แล้วนำมาปรับใช้ในการเรียนการสอนของตน ผู้บริหารควรกระตุ้นที่นำหนทางเพิ่มเติมความรู้ ความสามารถด้านการวิจัย รวมทั้งคอยติดตาม แสดงความสนใจ ตลอดจนรับทราบผลการวิจัยหรือผลการศึกษาค้นคว้าของครู นอกจากนี้ตัวผู้บริหารเองก็ต้องเป็นตัวอย่างในการบริหารที่มีการใช้ข้อมูลหรือเหตุผลที่ดีเพื่อการตัดสินใจในโอกาสต่าง ๆ ไม่ใช่ใช้แค่เฉพาะความคิดเห็นหรืออารมณ์ของตนเอง

ประเด็นที่สาม เป็นผู้วิจัย ได้แก่ การลงมือทำวิจัยหรือริเริ่มให้มีการวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับการพัฒนางานหรือพัฒนาสถานศึกษาหรืองานอื่น ๆ ที่ผู้บริหารต้องดูแล ในการริเริ่มทำวิจัยนั้น ผู้บริหารอาจลงมือทำเองในฐานะผู้วิจัย หรือจะตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อการวิจัยโดยผู้บริหารเป็นผู้ร่วมคิดและตัดสินใจ คณะทำงานจะเป็นผู้ลงมือทำโดยผู้บริหารรับรู้ผลการวิจัยและนำผลการวิจัยนั้นไปใช้ ซึ่งอาจจะนำไปใช้โดยตรงหรือใช้ผ่านครู นอกจากนี้ในการวางแผนหรือดำเนินการพัฒนาการศึกษาผู้บริหาร ควรวางแผนหรือดำเนินการโดยนำข้อมูลจากผลการวิจัยทั้งของตนเองและของครูมาพิจารณาประกอบ

ประเด็นที่สี่ เป็นผู้เสริมพลัง ได้แก่ การที่ผู้บริหารสร้างแรงจูงใจส่งเสริมขวัญและกำลังใจแก่ผู้ทำวิจัย และนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ทั้งในด้านวิธีสอนและนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่จะนำไปใช้แก้ปัญหาการเรียนการสอนในห้องเรียน โดยให้กำลังใจ ให้การยอมรับ และให้เกียรติยกย่องชมเชยตามสมควร ที่สำคัญให้ถือเป็นเกณฑ์หนึ่งในการพิจารณาความดีความชอบประจำปีด้วย

บทบาทของผู้บริหารในการนิเทศครูให้ทำวิจัยใน ๔ ประเด็นที่กล่าวมาแล้วนั้น ถือเป็นประเด็นหลักหรือบทบาทหลัก อย่างไรก็ตามในการใช้บทบาทดังกล่าวเพื่อจูงใจให้ครูทำวิจัยนั้น ผู้บริหารจะต้องดำรงตนอยู่ในฐานะของการเป็นที่ปรึกษาที่ดีมีความจริงใจ เห็นใจ เข้าใจ รู้จักยืดหยุ่น แยกแยะ และยอมรับว่าครูแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ดังนั้นผู้บริหารในฐานะผู้นิเทศจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทให้

สอดคล้องกับความแตกต่างของครูแต่ละคนด้วย นี่เป็นประการแรก ประการต่อไปผู้บริหารในฐานะผู้นำ
จะต้องมีอารมณ์ขัน อารมณ์ดี วางบทบาทของตนให้อยู่ในฐานะของผู้ช่วยเหลือสนับสนุน ประคับประคอง
ไม่เข้มงวดจนเกินไป หรือเล็งผลเลิศโดยวางเป้าหมายไว้สูงจนครูรู้สึกเป็นกังวลที่จะต้องกระทำเพื่อให้บรรลุ
เป้าหมายนั้นและประการสุดท้ายผู้บริหารในฐานะผู้นำจะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความรู้
ความสามารถ โดยการศึกษา ค้นคว้า เข้าร่วมการอบรม ของคำปรึกษาแนะนำจากผู้รู้ โดยเฉพาะในเรื่อง
การวิจัยในชั้นเรียนที่จะต้องนิเทศแก่ครู ทั้งนี้เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและช่วยให้การนิเทศดำเนินไปด้วยดี
ที่มีคุณภาพ

ดังนั้น การให้ครูมีโอกาสดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อันจะส่งผลต่อ
ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างครูมืออาชีพ การนิเทศครูให้ทำวิจัยในชั้นเรียนจึงเป็น
บทบาทใหม่ที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำครูมุ่งสู่เป้าหมาย "ครูมืออาชีพ" และในส่วนของ
ผู้เรียนก็จะได้รับอานิสงส์อันล้ำค่า คือ ได้เรียนรู้และได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพและสอดคล้องกับ
ความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน

บรรณานุกรม

- ชาวี มณีศิริ. การนิเทศการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๔ กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ, ๒๕๔๒.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ, วันทยา วงศ์ศิลปกรรมย์ และ ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้.
กรุงเทพฯ: ทิปส์ พับลิเคชัน, ๒๕๕๔.
- นภตล เจนอักษร. แก่นวิจัยในชั้นเรียน. พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์, ๒๕๕๔.
- ประวิต เอรารวรรณ์. การวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า, ๒๕๕๒.
- พยุศักดิ์ จันทร์สุรินทร์. การวิจัยในชั้นเรียน, ทางเลือกใหม่ของการนิเทศการเรียนการสอนเพื่อ
พัฒนาคุณภาพการศึกษา. วารสารวิชาการ ๑ (๘) : ๒ - ๑๒ ; สิงหาคม ๒๕๕๑.
- พิชิต ฤทธิ์จรรยา. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ : ปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ :
คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร, ๒๕๕๗.
- วัลลภ กันทรัพย์. ผู้บริหารกับการวิจัยในสถานศึกษา. วารสารวิชาการ ๑ (๑) : ๕๔ - ๕๗ ; มกราคม
๒๕๕๑.
- วิรัตน์ บัวขาว.ศึกษานิเทศก์: การพัฒนาคุณภาพการศึกษา. สวพัฒนาลักษณ์. ๑๕ (๑๒๒) :
กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๓๘.
- ศรีสมร ทุมชะอาด. กรมวิชาการแนะนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัย. วารสารวิชาการ ๓
(๑๐) : ๗๖ - ๗๘ ; ตุลาคม ๒๕๕๓.
- สุภรณ์ สภาพงศ์. กรอบความคิดและข้อเสนอแนะการวิจัยเพื่อปฏิรูปการเรียนของสังคมไทย.
วารสารวิชาการ. ๓ (๘) : ๒ - ๑๔ ; สิงหาคม ๒๕๕๓.